

Choroby gołębi

Cz. 1

SALMONELLOZA

Salmonelloza [Paratyfus gołębi]

Wśród bardzo wielu chorób występujących u gołębi domowych salmonelloza jest nadal najczęściej diagnozowaną jednostką chorobową. W ostatnich 30 latach, w zależności od roku, jednostka ta stanowiła od 20 do ponad 40 % wszystkich chorób rozpoznawanych u tych ptaków w Polsce.

Chorobę wywołują bakterie należące do rodziny Enterobacteriaceae; z rodzaju Salmonella, najczęściej Salmonella typhimurium var. copenhagen. Należy podkreślić, że gołębie są wrażliwe na inne serowary tych zarazków, w tym również na infekcję Salmonella enteritidis. Salmonelle są odporne na działanie niekorzystnych warunków środowiska i długo utrzymują się w środowisku gołębnika.

Ptaki najczęściej zakażają się drogą pokarmową przez spożycie skażonej karmy lub wody, w trakcie "dziobkowania", lub przez mleczko wola. Do infekcji dochodzić może drogą oddechową za pośrednictwem wdychanego kurzu zawierającego bakterie. Tak dzieje się w hodowlach o złych warunkach sanitarnych lub w czasie zbiorowego transportu na wystawy czy loty. Istnieje także możliwość zakażenia drogą transowarialną, kiedy zakażeni są rodzice. Przy tej drodze infekcji zarodki zamierają w trakcie rozwoju embrionalnego lub wyklute młode giną po kilku dniach wskutek zakażenia woreczka żółtkowego. Choroba występuje najczęściej w okresie wychowu młodych, najrzadziej w okresie zimowym.

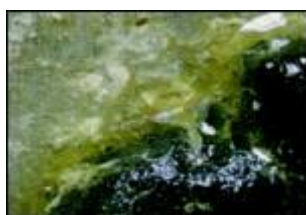
Obraz kliniczny

Ze względu na charakter choroby jej obraz kliniczny może być bardzo zróżnicowany i nie zawsze jest wzrokowo wykrywalny. Bazując na aktualnych doświadczeniach niektóre charakterystyczne symptomy choroby możemy zauważyć i z wielką powagą należy je brać jako wskaźnik zdrowia naszych gołębi a mianowicie:

- **Upierzenie** - gołębie pierzą się bardzo źle i często stare upierzenie utrzymuje się przez nienaturalnie bardzo długi okres.
- **Kał** - analizując kał w niektórych przypadkach można zauważyć jego nienaturalną postać. Pojawia się ona w formie krwistych poskręcanych wałków zwanych potocznie "rura pinions" W efekcie tego rzadko kiedy gołębie uzyskują dobre rezultaty w lotach. Ocena mikroskopowa - bakteriologiczna kału w bardzo krótkim czasie pozwala ocenić rodzaj choroby lecz w niektórych przypadkach jednoznaczne stwierdzenie istnienia salmonelli jest bardzo trudne i nieraz trzeba paru tygodni aby dostrzec niebezpieczne bakterie.

kał chorego gołębia

kał chorego gołębia

kał zdrowego gołębia

- **"Nosiciele"** - często wyniki badań kału gołębi wykazują wynik ujemny na obecność salmonelli lecz analiza ich zachowań wskazuje, że one są zakażone ! mówi się wtedy o gołębiach "nosicielach". Ogólne ich zachowanie nie odróżnia ich od zdrowych osobników lecz one na pewno noszą w sobie niebezpieczne dla innych bakterie. Ten rodzaj ptaków stanowi realną groźbę dla eksplozji epidemii w gołębniku. Gołębie nosiciele choroby powinny bezwzględnie być eliminowani. W zainfekowanych salmonellozą gołębnikach często zauważa się dużą ilość jaj niezaplodnionych oraz duży poziom padniętych gołębi w całym ich cyklu rozwoju.

Bardzo duże ryzyko inwazji salmonelli istnieje w czasie rozplodu, jesiennego pierzenia oraz zimowego spoczynku kiedy to przy dużej wilgotności powietrza i dodatnich temperaturach często możemy doświadczyć wybuchu epidemii. Są to okresy życia gołębi o dużej podatności na różnego rodzaju infekcje bakteryjne.

Objawy kliniczne wyraźne do rozpoznania

- Zwieszane lub porażone skrzydła , bezwład nóg oraz duże kłopoty z lataniem .Czasami można zauważyć , że chory osobnik ma duże trudności aby wzlecieć z podłogi na siodło lub półkę celi gniazdowej.
- Lot chorego gołębia jest nieprosto liniowy.
- Widać wyraźne zgrubienia na skrzydłach lub stawach nóg (w pierwszej fazie choroby następuje obrzęk i podwyższenie temperatury obolałego miejsca).
- Wodnista biegunka , kał koloru zielonkawego w wodnistej otoczce.
- Mocny skręt szyją zwany potocznie "paraliż szyi". Czasami wyraźny bezwład szyi w wyniku czego chore ptaki nie potrafią utrzymać głowy w normalnej pozycji.

Rozróżnia się następujące postacie kliniczne:

Nadostra- jest przyczyna nagłych padnięć ptaków bez typowych objawów

Jelitowa- występuje typowa biegunka , kałomocz jest wodnisty, trawiasto zielono-brązowy, wskutek biegunki podłoga gołębnika jest jakby zlaną wodą w kale występuje nie strawiony Ptaki bardzo szybko chudną, przestają się rozmnażać. Najczęściej spotykaną postacią kliniczną choroby jest postać jelitowa powodująca największe straty. Dotknięte tą formą gołębie są apatyczne, nastroszone, silnie wychudzone, nie jedzą (Fot.7, Fot.8, Fot.9). Obserwuje się u nich biegunkę, co widać po silnie zabrudzonych piórach ogona i kończynach. Kał jest barwy od brązowej do jasnozielonej, nie uformowany, wodnisto-pienisty z dodatkiem śluzu lub krwi, zawierający resztki niestrawionej karmy, o przykrym zapachu (Fot.10). Gołębie, które przez dłuższy czas nie przyjmują pokarmu wydalają kał zielony ("kał głodowy" - składający się głównie z wody, śluzu jelitowego i żółci), który po przyjęciu karmy normalizuje się. W "kale biegunkowym" znajduje się bardzo duża ilość bakterii, które zanieczyszczają gołębniki i woliery.

Postać posocznicowa salmonellozy występuje najczęściej u gołębi poniżej 6 tygodnia życia i ma' przebieg ostry lub podostry. Ptaki chudną w sposób zauważalny, wymiotują, czasem obserwuje się u nich zapalenie spojówek, wydalają płynny, zielonkawy kał i giną po kilku dniach. Gołębie zostają najczęściej zakażone przez rodziców w trakcie karmienia. Bakterie, które dostają się do jelit gołębi masowo namnażają się i przenikają razem z krwią do tkanek i narządów. Często dochodzi do zakażenia krwi i zejścia śmiertelnego. Czasami obserwuje się

objawy ze strony centralnego układu nerwowego spowodowane działaniem toksyn.

Stawowa- chory staw jest obrzękły, gorący, wypełniony płynem w ciągu kilku dni tworzy się charakterystyczny guz. Ptak opuszcza skrzydła.

Postać stawowa salmonellozy jest z reguły skutkiem posocznicy.

Postać stawowa z reguły stwierdzana jest u dorosłych gołębi, najczęściej u samic. Objęte zapaleniem stawy na początku są mało zmienione, potem obrzękłe, bolesne i gorące. Skóra w obrębie stawu pokryta jest strupami i łatwo się łuszczy. Dochodzi do zeszywnienia stawów i zgrubienia torebek stawowych. Na ogół zmiany chorobowe mają jednostronną lokalizację. W zależności od zaatakowanego stawu gołębie nie mogą latać lub chodzić. Schorzeniu najczęściej ulegają stawy skrzydeł, w 90% staw łokciowy, rzadziej staw barkowy, stawy nadgarstka i palców. Porażone skrzydła są opuszczone. Jeśli próbuje się takie skrzydło rozciągnąć gołąb odczuwa ból. Mięśnie skrzydeł są zgrubiałe, stwardniałe, a nawet atroficzne. Pod skórą kości palców można wyczuć zgrubienia wielkości ziaren prosa lub grochu. W kończynie miednicznej zapaleniu ulegają najczęściej staw skokowy, biodrowy i kolanowy. Ptaki z zaatakowanymi stawami nóg chodzą sztywno, utykają i nie mogą obciążać chorej kończyny. Jeśli zaatakowane są obydwie nogi gołębie poruszają się za pomocą skrzydeł. Gołębie dotknięte tą formą salmonellozy wykazują pogorszenie stanu ogólnego, zmniejszone przyjmowanie pokarmu i wody, apatię i dreszcze. Chore ptaki można często klinicznie wyleczyć, ale w stawach objętych zmianami pozostawać mogą zarazki salmonelli, które mają wpływ na nowe procesy zapalne.

Nerwowa- przebiega z zapaleniem mózgu, występuje skręt szyi porażenie kończyn i skrzydeł, utrata równowagi, paraliż.

Po zaleczeniu choroba przycicha, ale przy osłabieniu organizmu np. [.po sezonie podczas pierzenia] .gdy ptak jest osłabiony występuje na nowo. Należy pamiętać że wyleczone ptaki mogą być nosicielem choroby. Nie wykazując objawów gołąb nosiciel wydalając bakterie powoduje stałe utrzymywanie się zarazków w środowisku.

Należy chronić ptaki przed nadmiernym osłabieniem, sprawdzać nowo nabyte ptaki, przeprowadzać kuracje profilaktyczne, badać kał gołębi, przeprowadzać gruntowną dezynfekcję gołębników jeżeli to możliwe i nie stanowi zagrożenia pożarowego stosować opalanie pomieszczeń hodowlanych. Obowiązkowo co roku szczepienie młodych i dorosłych ptaków.

Szczepionka np. Salmovir , Zoosal – T szczepionka tylko na salmonelloze

Leki ; Baytryl, Parastop, Laudin, **Linco-spectin** 100 jest to bardzo skuteczny lek

Leki dawkować według wskazań producenta lub zaleceń weterynarza

Objawy kliniczne wewnętrzne

Przy agresywnym przebiegu salmonellozy nie zawsze jesteśmy w stanie ocenić skutki jakie choroba wyrządziła w organizmie gołębia oraz w systemie nerwowym.

- Często zostają uszkodzone istotne organy wewnętrzne organizmu jak nerki , jajniki lub jądra. Nieraz doznajemy przypadki , że w naszych gołębnikach nie możemy dochować się potomstwa. W przeważającej mierze jest to wynik uszkodzenia narządów rozrodczych.

- Uszkodzenie głównych organów wewnętrznych prowadzi często do trudności z przyswajaniem pokarmu , braku apetytu , chudnięciem a w konsekwencji do padnięcia gołębia.

Po stwierdzeniu salmonellozy oraz w przypadkach jej podejrzenia chore osobniki należy konieczne poddać kuracji leczniczej . Choroba ta przyczynia się do powstania wielu strat w zainfekowanych gołębnikach i może utrzymywać się latami w różnym stopniu jej nasilenia . Czasami po zaleczeniu przycicha lecz przy napotkaniu sprzyjających warunkach zewnętrznych oraz znacznym osłabieniu organizmu gołębi może ponownie inwazyjne wybuchnąć. W zależności od cyklu życia ptaka oraz stwierdzonych objawów klinicznych firma PANTEX zaleca różne podejścia.

- Przy wyraźnych objawach stawowych jak obwisłe skrzydła , guzy na skrzydłach , nogach istnieje możliwość zatrzymania tego procesu . Chorym gołębiom należy podawać przez okres 14 do 18 kolejnych dni preparat Pantrim lub Parastop (lub Salmonella - Tab).
- W okresie zimowym spożycie przez gołębia wody znacznie spada i dla efektywnego podania preparatów proponuje się dodawanie ich do karmy 1 x dziennie przez 14 do 18 kolejnych dni. Podstawowa dawka preparatów PANTEX dla 40 gołębi to :

Pantrim : 1 saszetka dla 40 gołębi,

Parastop: 2 ml dla 40 gołębi (przestrzegaj dokładnie ilości zalecanej dawki).

W celu prawidłowego rozprowadzenia preparatów w karmie przed ich dodaniem proponuje się karmę zwilżyć niewielką ilością miodu lub jogurtu.

Dla wzmocnienia organizmu w czasie kuracji co trzeci dzień należy podawać Elektrolit i Multiwitaminę w płynie (przez dwa kolejne dni) oraz po zakończonej kuracji przez 3 kolejne dni

PAMIĘTAJ - salmonelloza jest chorobą inwazyjną - przeprowadzaj kurację dla wszystkich gołębi w tym samym czasie.

W gołębnikach w których stwierdzono w przeszłości przypadki salmonellozy należy przeprowadzać corocznie kurację zapobiegawczą oraz gruntowną dezynfekcję gołębnika. Sprzyjającym okresem na jej przeprowadzenie jest zakończenie jesiennego pierzenia. **Pamiętaj hodowco !**, że coroczne szczepienie przeciwko salmonelli nie gwarantuje całkowitego zabezpieczenia przeciwko tej chorobie. Szczepienie gołębi chorych może przyspieszyć ich padnięcie.

Uwagi ogólne :

- *W przypadku kiedy więcej preparatów może być stosowanych w kuracji przeciwko Salmonellozie wybór, który środek jest bardziej właściwy dla Twojego gołębia może być dokonany po konsultacji z weterynarzem .*
- *Zawsze przeczytaj instrukcje na opakowaniu .*
- *PARASTOP jest preparatem o wysokim stężeniu - należy dokładnie odmierzać dawkę preparatu.*
- *Do rozpuszczania preparatów używaj zawsze zimnej wody . Nigdy nie rozpuszczaj preparatów w ciepłej lub gorącej wodzie . Preparaty zawierają kompozycję witamin , mikroelementów i aminosoli.*
- *Po przeprowadzonej kuracji należy podać ELEKTROLIT (przeciwko odwodnieniu organizmu) oraz MULTIWITAMINĘ przez okres 2 do 3 dni.*

Pamiętaj ,że każdego dnia gołąb zjada około **30** gram karmy i pije około **50** ml wody tak więc 40 gołębi spożywa około **1,2** kg karmy i **2** litry wody.

Wielu hodowców potrafi ocenić stan zdrowotny swoich gołębi z faktu że są dobrymi obserwatorami , znają swoje gołębie dzięki codziennym obowiązkom ,dzięki fascynacji nimi. Jednoznaczne postawienie diagnozy co do rodzaju choroby jest czasami bardzo trudne szczególnie kiedy objawy mogą wskazywać na salmonellozę lub paramyksowirozę PMV1 (zakaźną i zaraźliwą chorobę gołębi).

Poniższa tabela wskazuje podstawowe różnice.

SALMONELLOZA	PMV 1
Wyraźne skręcenie szyi i głowy .Brak wyraźnych zmian po ustawieniu w pozycji normalnej , zaburzenia układu nerwowego	Duża płochliwość ,wyraźne skręcenia głowy i szyi , brak skoordynowanych ruchów , zaburzenia układu nerwowego
Bezwład nóg, opuszczone lub obwisłe skrzydła . Wyraźny "gorący obrzęk", zwyrodnienia (guzy)	Opuszczone , obwisłe skrzydła . Brak widocznych zwyrodnień i guzów w stawach.
Utrata apetytu	Dobry apetyt lecz duży problem z pobieraniem pokarmu ze względu na nie skoordynowane ruchy szyi i głowy.
Odwodnienie , wodnisty kał koloru zielonego , zielono- trawiastego , kał normalny.	Odwodnienie , wodnisty kał koloru zielonego wodnista biegunka , brunatny w dużej otoczce wodnej . Duże zapotrzebowanie na wodę pitną
Chudnięcie , znaczna utrata wagi w krótkim okresie czasu.	Normalna , stabilna waga przed wystąpieniem paraliżu i nie skoordynowanych ruchów głowy i szyi.
Efekty choroby widoczne tylko u kilku gołębi w gołębniku. Brak widocznych efektów choroby - ostry przebieg choroby - nagłe padnięcie	Widoczny inwazyjny efekt u wszystkich nie szczepionych gołębi.
Duża śmiertelność młodych gołębi szczególnie zaraz po wykluciu.	Wiele zainfekowanych gołębi pada we wszystkich grupach wiekowych
Duża ilość nie zapłodnionych jajek (szczególnie w przypadkach zainfekowania samic)	
Szczepienia ochronne pomagają lecz nie tak efektywnie jak przy PMV1	Szczepienia ochronne - bardzo efektywne.